

Ηλιοδώρα Μαργέλλου: «Το νήμα με συνδέει με τη γυναικεία υπόσταση»

Κατερίνα Δαφέρμου

Ηλιοδώρα Μαργέλλου: «Η ραπτική με συνδέει με τη γυναικεία υπόσταση»

Το έργο της, ένα πολυσύνθετο, σαγηνευτικό κράμα σχεδίου, ζωγραφικής, γλυπτικής, υφαντουργίας, και τρισδιάστατης εγκατάστασης. Ξεχώρισε προσφάτως στη διεθνή φουάρ της Κοπεγχάγης ENTER όπου συμμετείχε με τη γκαλερί Δύο Χωριά της Μαρίνας Βρανοπούλου. Ενώ είχε μόλις επιλεγεί ως καλλιτέχνης για το βραβείο του διαγωνισμού Creative Cities του οργανισμού Ruya Maps.

Πράγματι, διαπρέπει στο εξωτερικό: Βρίσκεται σε εξέλιξη η συμμετοχή της στη Θερινή Ομαδική Έκθεση της Baert Gallery (προφέρεται γκαλερί Μπαρτ) στο Λος Άντζελες.

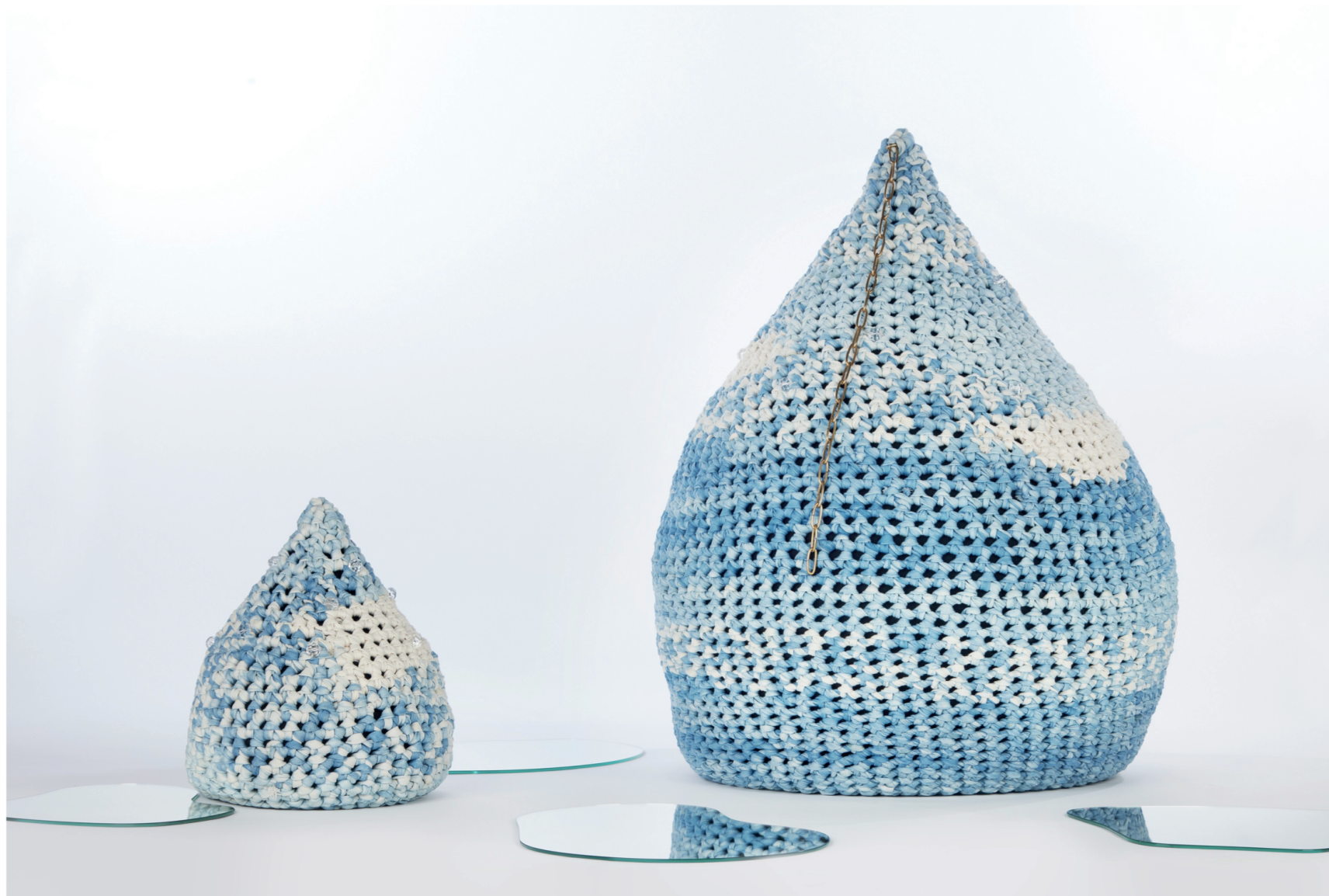
Παράλληλα, «τρέχει» για λίγο ακόμη (15/9) η ομαδική έκθεση Οικειότητα: Μια σύγχρονη Τυραννία: Ιδέα του καλλιτεχνικού διευθυντή στο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης Ορέστη Ανδρεαδάκη. Φέρνει σε διάλογο το σινεμά και τα εικαστικά στην The Project Gallery.

Το βίωμα της απώλειας ως πηγή δημιουργίας

Στην Κοπεγχάγη το έργο της Ηλιοδώρας Μαργέλλου παρουσιάστηκε σε μορφή εγκατάστασης. Ένα εσωτερικό δωμάτιο, μία περιήγηση στον ψυχισμό της γυναίκας. «Το βίωμα της απώλειας είναι γνώριμο σε όλους», διαπιστώνει στη συνέντευξη.

Μια κουβέντα καλλιτεχνική και υπαρξιακή ταυτόχρονα. Όπως η τέχνης της: Διασταυρώνει την αισθητική με την αναζήτηση της αλήθειας. Η ακούσια προσπάθεια να υπερβεί το πεπερασμένο και να συλλάβει το άπειρο.

Η δουλειά της απεικονίζει την αναβίωση του εαυτού και πώς αυτή μεταφράζεται μέσα από εξωτερικά και σωματικά βιώματα. Γεννήθηκε στην Αμερική, στη Μινεσότα του 1985. Μεγάλωσε με τη φυσική της μητέρα μέχρι τους καθοριστικούς οκτώ πρώτους μήνες της. Τότε υιοθετήθηκε από τον διαπρεπή επιχειρηματία Θεόδωρο Ντόρη Μαργέλλο (που απεβίωσε φέτος το Φεβρουάριο) και την κορυφαία μεταφράστρια γαλλικής λογοτεχνίας Σεσίλ Ιγγλέση-Μαργέλλου.

Long Quiet River 2021

Οι νέες συνθέσεις της Ηλιοδώρας Μαργέλλου παρουσιάζονται κυρίως ως αναπαραστάσεις συμβολικών αντικειμένων με ισχυρά μητρικά σημαίνοντα που η ίδια τα χαρακτηρίζει ως «δέρματα, αλλεπάλληλα στρώματα επιδερμίδας που διαμορφώνουν τη δημιουργική διαδικασία – ενός παιδιού, μιας σχέσης, ενός έργου τέχνης». Κέντημα και πλέξιμο σε συνδυασμό με ύφασμα, χάντρες και ακατέργαστο μαλλί πάνω σε επεξεργασμένες επιφάνειες.

Οι πολλαπλές επιστρώσεις, οντολογικά προσομοιάζουν την ίδια τη ζωή. Τα επίπεδα και τη μεταμόρφωση της ανθρώπινης εμπειρίας.

Τα έργα της τείνουν πλέον να εντάσσονται σε μια συνεχώς εξελισσόμενη εγκατάσταση. Ανάλαφρες συνθέσεις με αφαιρετική προσέγγιση και ετεροτοπικά στοιχεία όπως ο καθρέφτης αιωρούνται και υπάρχουν σε όλα τα επίπεδα του τρισδιάστατου χώρου.

Δημιουργείται έτσι μια ατμόσφαιρα ρευστότητας που ενεργοποιεί τις αισθήσεις και προσεγγίζει την ολιστική εμπειρία, περιβάλλοντας έναν ολόκληρο χώρο σαν μια ανάσα δροσιάς. Μία ψυχική σφαίρα που αποπνέει παρηγοριά και συναίσθημα βρίσκοντας μια διέξοδο φαντασίωσης και ελευθερίας.

Από τη Γενεύη, στην Αθήνα και στο Yale

Αρχικά μεγάλωσε στη Γενεύη. Περνούσε τις περισσότερες σχολικές της διακοπές στις γιαγιάδες της στην Ελλάδα. Η μία γέμιζε τον ελεύθερο χρόνο της κεντώντας ενώ η άλλη πλέκοντας. Η νεαρή Ηλιοδώρα Μαργέλλου καθόταν δίπλα τους και παρατηρούσε μαθαίνοντας. Όπως περιγράφει στη συνέντευξη στο Ψυχικό, δεν μετουσιώθηκε αμέσως αυτή η γνώση σε καλλιτεχνική έκφραση. Εξοικειώθηκε με τον κόσμο του νήματος στην παιδική της ηλικία, ενώ άρχισε να εντάσσει το κέντημα στη δουλειά της λίγο αφότου απέκτησε το πρώτο της παιδί.

Στο Δημοτικό στη Γενεύη πέρα από τα γνωστικά μαθήματα ενθάρρυναν τα παιδιά να καλλιεργούν τις λεπτές δεξιότητες των χεριών τους: Τα μάθαιναν και να ράβουν μεταξύ άλλων χειρονακτικών δραστηριοτήτων.

Στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο στην Ελλάδα φοίτησε στο Κολλέγιο Αθηνών. Εκεί γνώρισε τη πεφωτισμένη δασκάλα εικαστικών Julie Skalkos (Τζούλι Σκάλκος) που ώθησε τη μαθήτριά της να ανακαλύψει το ρευστό σύμπαν της δημιουργίας και να στραφεί προς τη τέχνη. Η ίδια δασκάλα είχε υποστηρίξει κι άλλους μαθητές της, εκ των οποίων και η Μαίρη Κατράντζου. Έως τότε, η Ηλιοδώρα Μαργέλλου επιθυμούσε να γίνει γιατρός, και μόνο ως τελειόφοιτη Λυκείου ανακάλυψε ένα νέο πάθος που δεν άργησε να μπει σε πρώτη θέση στα φοιτητικά της χρόνια.

Στο περίφημο Yale University έγινε δεκτή για δύο ειδικότητες, Ιατρική και Καλές Τέχνες. Σύντομα ευτυχώς αντιλήφθηκε ότι δεν ήταν συμβατά δύο τόσο απαιτητικά πτυχία. Αφοσιώθηκε εξ' ολοκλήρου στην τέχνη. Αλλά αναγνωρίζει ακόμη κάτι κοινό ανάμεσά τους: Τη σημασία της ίασης.

«Τα έργα μου συχνά παραπέμπουν σε μέρη του σώματος, διότι βρίσκω την ανθρώπινη ανατομία και την λειτουργία του νου πιο σύνθετες και συναρπαστικές απ' οτιδήποτε άλλο. Το ανθρώπινο σώμα έχει τη φυσική τάση να αυτο-θεραπεύεται», διαπιστώνει η εικαστικός.

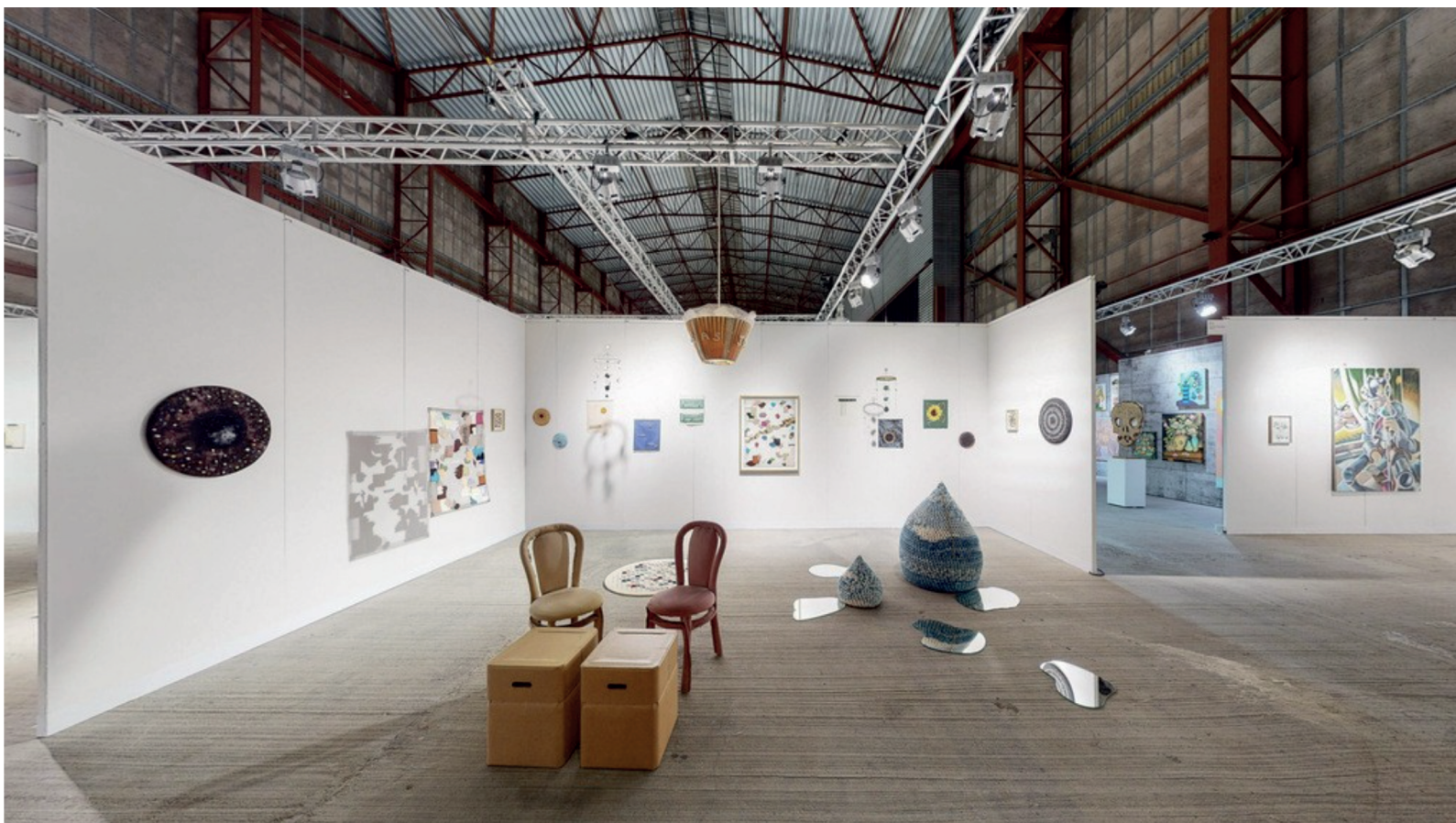
Οι γυναίκες της ζωής της

Ύστερα από το Yale, εργάστηκε στο στούντιο του διάσημου Πίτερ Χάλεϊ (Peter Halley) στο Τσέλσι της Νέας Υόρκης. Τότε δεχόταν εκλεκτούς απόφοιτους μόνο από το συγκεκριμένο πανεπιστήμιο, έχοντας ο ίδιος τελειώσει τη Σχολή Καλών Τεχνών του Yale. Σύντομα γνώρισε και τη θρυλική Λουίζ Μπουρζουά. Το έργο της παρουσίασε η Ηλιοδώρα Μαργέλλου στο τελευταίο από τα περίφημα κυριακάτικα σαλόνια της λίγο πριν φύγει από τη ζωή. Η μικρή της γροτέγγε συνέχισε τις σπουδές της και σε άλλα μεγάλα πανεπιστήμια.

Οι γονείς της καλλιέργησαν την αισθητική της μέσω των γνώσεων και των εμπειριών που της μεταλαμπάδευσαν. Η φυσική μητέρα της εικαστικού έχει κι αυτή παίξει καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της δουλειάς της. Η πρώτη επανασύνδεση μαζί της πριν δέκα χρόνια «άρχισε να ολοκληρώνει έναν κύκλο», όπως επισημαίνει η ίδια. Εκείνη της είχε φτιάξει ένα βρεφικό πάπλωμα που είχε υφάνει η ίδια, ώστε να έχει κάτι δικό της όταν θα έφευγε με τη νέα της οικογένεια. Κάπου στην πορεία των χρόνων η κουβέρτα αυτή χάθηκε.

Για τη τελευταία ατομική της έκθεση με τίτλο Bedroom Situation: Up In The Air, η Μαργέλλου εμπνέεται μεταξύ άλλων κι από τη διάλεξη του Μισέλ Φουκώ «Περί Αλλοτινών Χώρων». Κάτι που υπάρχει και ταυτόχρονα δεν υπάρχει.

Η νέα της εγκατάσταση αναφέρεται στο πώς βιώνουμε τον εαυτό ως σώμα, ως μωρό, ως μητέρα, ως πηγή δημιουργίας και αναδημιουργίας. Η έκθεσή της στο ENTER της Κοπεγχάγης συνθέτει ένα νοητό δωμάτιο. Μία εσωτερική περιήγηση που ταυτόχρονα αποτίνει φόρο τιμής στις γυναίκες της ζωής της.

Bedroom Situation (Up in the Air) Installation View

Οι γυναίκες σε τεντωμένο σκοινί

Μέσω της επαναληπτικής κίνησης της βελόνας, η Μαργέλλου καταγράφει το πέρασμα του χρόνου. Το έργο της συμμερίζεται τη σημασία της υπομονής, της επιμονής και της ανθεκτικότητας.

Διανύοντας τα διάφορα στάδια της γυναικείας ζωής, ανασυνθέτει μια προσωπική όσο και καθολική ιδέα περί ιδιωτικού χώρου.

«Για να θεωρηθεί ολοκληρωμένη μια γυναίκα στον σύγχρονο δυτικό κόσμο, υπάρχει πλέον η απαίτηση να διατηρεί και επαγγελματική υπόσταση. Ωστόσο, ακόμη δεν έχει απαντηθεί το πώς μπορεί αυτή να συνδυαστεί αρμονικά με τον πρωταρχικό της ρόλο ως μητέρα, ο οποίος παραμένει αμετάβλητος. Χωρίς δηλαδή να μείνει καμία πλευρά πίσω. Οι γυναίκες παίζουν καθημερινά ως ζογκλέρ τους διαφορετικούς τους ρόλους. Η θέση τους στην κοινωνία παραμένει ρευστή. Ακόμα δεν φαίνεται να έχει βρεθεί λύση. Γίνονται όμως σημαντικές προσπάθειες για τη διασφάλιση ισοτιμίας μεταξύ των δύο φίλων», καταλήγει με γνήσιο προβληματισμό η Ηλιοδώρα Μαργέλλου.

Έχει δημιουργήσει και η ίδια τη δική της οικογένεια. Με το σύζυγό της, CEO του Οίκου Ζολώτα Γιώργο Παπαλέξη και τα δύο μικρά κορίτσια τους, που μιλούν αγγλικά, γαλλικά, ελληνικά – όπως και οι γονείς τους.

Το καλλιτεχνικό έργο της παραμένει « ένα επάγγελμα», όπως υπογραμμίζει. Ωστόσο, πολύ πιο «οντολογικό»: «Εάν περάσουν μέρες και δεν έχω πιάσει βελόνα στα χέρια, το σώμα μου αρχίζει να διαμαρτύρεται».

Με την Ηλιοδώρα Μαργέλλου, η τέχνη επιστρέφει στον πυρήνα της: Λειτουργεί ως κάθαρση τόσο για τη δημιουργό όσο και για τον θεατή